

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.

Φθόμος, Ζήλος, ἔπι γυρωσις ἡμῶν αὐτῶν.

ΑΡΘΡΟΝ Α'.

Φθόμος.

Ὁ φθόμος εἶναι εὐὰ ἄπο τὰ πλέον ἐπνείδισα καὶ ἄτιμα πάθη, διὰ τὸ ὁποῖον συνηθίζει νὰ ἐνθέπηται περισσότερο ἐκεῖνος, ὅπῃ τὸ αἰθαίνεται εἰς ἑαυτόν. Εἶναι ἐνίοτε κάποια ψυχαί, λέγει ὁ Πλάταρχος, καὶ μετ' αὐτὸν ὁ Ροχεφκόλτ, τὸσον διεφθαρμέναι, ὅπῃ τολμῶν νὰ ἐκπομπύεν καὶ τὰ πλέον ἐπνείδισα πάθη· τὸν φθόνον ὅμως κανεῖς δὲν ἄποτολμᾷ νὰ τὸν θεατρίση (1). Ἡ δὲ αἰτία τῆς εἶναι ἐν μὲν προηγουμένως, ὅτι ἡ ὁμολογία τῆς φθόνου εἶναι ἐν ταύτῃ ὁμολογία τῆς ἰδίας τῆς ἔχοντος ὑτελείας· δὲν εἶναι μ' ὅλον τῆτο ἀμφιβολία, ὅτι ἡ αἰχρότης τῆς τῆς πάθους, καὶ τὸ ὄραν αὐτὸ καταφρονέμενον καὶ μισέμενον ὡς πᾶντων, δὲν συνεργεῖ εἰς τὸ νὰ κάμη καθ' εὐὰν νὰ αἰχρῶεται δι' αὐτὸ, καὶ νὰ παχίση ὅσον ἡμπορεῖ νὰ τὸ καλύπτῃ.

Μὲ ὅλον τῆτο αὐτὸ τὸ τὸσον αἰχρὸν καὶ τὸσον χαμερπὲς πάθος εἶναι ἴσως τὸ πλέον καθολικὸν καὶ κοινὸν ἐλάττωμα. Διὰ τὶ οἱ περισσότεροι τῶν ἀνθρώπων ἀντὶ νὰ χαίρωσι διὰ τὰς ἄτυχίας τῶν ἄλλων, αἰθαύονται θυμὸν δι' αὐτὰς καὶ λύπην· πολλοὶ δὲ καὶ λαμβάνουσι μίαν ἄποστροφὴν ἐναντίον εἰς ἐκείνους, τὰς ὁποίας

(1) Πλάταρχ. Ἐν τῇ περὶ τῆς μεταξὺ φθόνου καὶ μίσους διαφοράς, καὶ Ροχεφκόλτ ἐν ταῖς Ὑποθήκαις.

ὁποῖας ἠγάπων προτιτέρα, ὅποτεν τὰς βλέπων ὅτι
 ἄτυχεν ἄρα πολὺ. Εἶπον εἷας σοφός, ὅτι εἰς
 τὰς δυσυχίας καὶ αὐτῷ τῷ φίλων μας εἶναι πάντοτε
 κάτι τι, τὸ ὁποῖον δὲν μᾶς ἀπαρέσκει δι' ὅλα· καὶ
 αὐτὸ εἶναι ἀληθινόν, καθὼς καὶ εἶναι, ἢ μπορε-
 μῶν μὲ περισσότερον λόγον νὰ εἰπῶμεν, ὅτι καὶ εἰς
 τὰς ἄτυχίας των εἶναι πάντοτε κάτι τι, τὸ ὁποῖον
 μᾶς ἀπαρέσκει.

Εἰκὼν ὅμως, ὅτε μᾶς λυπεῖ, δὲν εἶναι κυρίως
 ἡ ἄτυχία των, ἀλλὰ εἶναι ἡ ἀύξησης καὶ ὁ προβιβα-
 σμός των. Ἀνίσως ἀκολοθεῖσε νὰ γένῃ ἄτυχέστεροι
 χωεῖς νὰ ἀποκτήσῃν περισσότερα πλῆθη, ἢ μεγαλή-
 τερα ἀξιώματα, ἢ μεγαλητέραν ἐξουσίαν, ἢ περισσο-
 τέραν φήμην καὶ ἐπὶ ληψιν, ἀλλὰ μόνον ἐξ αἰτίας
 μιᾶς ἐγείας ἀρρωστέρας, ἢ μιᾶς ἡσυχίας μεγαλη-
 τέρας, ἢ μιᾶς ψυχῆς μεξιωτέρας καὶ σωφρονετέρας,
 ἢ θελε παύση καθε φθόρος. Πηγὴ λοιπὸν πρῶτος
 σα καὶ ρίζα τῆς τῆς πάθους εἶναι ἡ ἀλαζονεία. Τὸ
 ἔργον ἄλλως ἀνυψημένους ὑπερῶν ἡμῶν αὐτῷ εἶναι
 ἐκεῖνο, ὅτε μᾶς βασανίζει· καὶ μάλιστα αὐτὴ τὴν
 εἶναι ἐχθροὶ μας, ἢ ἀντίζηλοὶ μας, εἰς τὴν ὁποῖαν
 περὶ σασιν ἐνόηται μὲ τὴν ἀλαζονείαν ὁ θυμὸς καὶ
 τὸ μῖσος (I).

Μάλιστα τὸ μῖσος αὐτὸ, ὅποτεν εἶναι ἀδύνατον

δ/ε

(I) Ολίγοι βέβαια ἔχον τὴν ἀρετὴν τῆς Παιδαρέτης, ὅστις
 ἀποκλειθεῖς εἰς τὴν Σπάρτην τῆς πίστεως τῆς τειχοσίων, ἀντὶ
 νὰ λυπηθῇ, ἐχάρη ὅτι ἡ Σπάρτη εἶχε τειχοσίους ἀνδρώπας
 καλλιτέρας ἀπὸ λόγου (Πλάτ. Ἀποφθ.)· ἢ τὴν τῆς Αἰχίνης,
 ὅστις ἔξοιθεῖς ἀπὸ τῆς Αἰθίνας ἀπὸ τῆς δεινότητος τῆς Δημοδέ-
 νης, ὡμολόγησε τὴν ὑπεροχὴν τῆς ἐναντίου εἰς τὸν ἴδιον καιρὸν
 ὅτε ἐδοκίμασε τὴν ζημίαν· ἐπειδὴ ἀπομνημονεύων εἰς τὰς Περσίδας
 τὴν ἀπολογίαν τε, καὶ βλέπων, ὅτι ἐθαύμαζον ὅλα δι' ὅτι κα-
 τεκείθη, ἢ θελε παύση, εἶπεν, ἢ ἐκτασίσεις, αὐτὸν ἡκίετε ἐκεῖ-
 να, ὅτε ἀντήπεν ὁ Δημοδένης.

ὅρα νὰ βλάβῃ, μεταβάλλεται, καθὼς φαίνεται ὁ Π. Στελλίνιος (Ἠθικ. Τόμ. Β'. Σελ. 123.), ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς φθόνον καὶ ζηλίαν, ἐπειδὴ λυπεῖται ὅρα τὸ καλὸν ἐκεῖνο, ὅπῃ δὲν ἔμπορεῖ νὰ ἀφαιρέσῃ, ἢ ἐπιθυμεῖ τὸ καλὸν ἐκεῖνο, ὅπῃ δὲν ἔμπορεῖ νὰ κάμῃ· καὶ τὸτο ἴσως δι' ὅτι ἀγασακτεῖ ἢ ἀλαζονεῖα αἰδανομένη πρὸ ὀφθαλμῶν τῶ ἐχθρῶ τῆς τῶν δὲτελειανότητος, καὶ τῶν ἀδυναμίαν τῆς εἰς τὸ νὰ ἐκδικηθῇ.

Αἱ ἀτιμοὶ καὶ ἀνάξιοι πράξεις, εἰς τὰς ὁποίας ἐξοκέλλουσιν, οἱ ἄνθρωποι ὑπὸ εἰς ἅμα χαμερπῆ καὶ κακοήθειαν φθόνον, τὰ μέσα, ὅπῃ μετέρχονται ὅρα νὰ ἐμποδίσαν εἰς τὰς ἐχθρὰς τῶν καθεὶς ἕνα τρόπον ποροβιασμεῖ, αἱ μηχαναὶ καὶ συσκευαί, ὅπῃ μεταχειρίζονται ὅρα νὰ τὰς κρημνίσαν, ὅπῃ τὰς βλέπεν νὰ ἀνυψόνωνται ὑπερανῶ αὐτῶν, ἢ ἀσπιδῆ, ὅπῃ καταβάλλαν εἰς τὸ νὰ τὰς ἀμαυρώσαν, καὶ νὰ τὰς δυσφημίσαν ὅρα πᾶσι, εἰς τὸ νὰ ἀνακαλύψαν καὶ νὰ μεγαλώσαν τὰ ἀληθινὰ ἐλαττώματα τῶν, καὶ νὰ τὰς ἐπιφέραν καὶ ψεῦδη, νὰ καταβοήσαν ἐναντίον εἰς τῶν ἀδικίαν, ἢ τὰς ἀδίκους σκοπὰς τῶν βοηθῶν, ἢ τῶν συνηγόρων τῶν, εἶναι πράγματα πασιδῆλα. Μὲ ὅλον ὅπῃ αὐτοὶ ἀσπιδάζαν νὰ καλύψαν τῶν κακοήθειαν τῶν ὑπὸ τὸ εἶδος τῆς ἀγανακτικῆς, τῶν πρὸς τῶν ἀδικίαν μίσους, τῶν ὑπὲρ τῆς ἀρετῆς καὶ δικαιοσύνης ζήλου, τῆς πρὸς τῶν ἀληθινῶν ἀξιοπότη ἀγάπης· ἀλλὰ ὅρα τῶν καλυμμάτων τῶν φαίνεται τὸ πάθος, ὅπῃ ἐμφωλεύει εἰς τῶν ψυχῶν τῶν.

Ἀλλ' ὅσον ἐπιζήμιον καὶ ὀλέθειον εἶναι πρὸς τὰς ἄλλας τῶν χαμερπῆς πάθος, ἄλλο τόσο βλαβερόν καὶ φθοροποιόν εἶναι καὶ πρὸς αὐτὰς τὰς φθονεῖντας. Ἀφίνω νὰ λέγω τὰ δεινότερα κακά, ὅπῃ ἐφέλλουσιν καθ' ἑαυτῶν μὲ τὰς ῥαδιουργίας τῶν, μάλιστα ὅπῃ αἱ μηχανουργίαι καὶ πανουργίαι τῶν ἀνακαλύπτονται, ἢ μόνη λύσσα καὶ μανία, ὅπῃ τὰς καταβώγει ἀδελφείπτος, εἶναι δι' αὐτὰς μία τιμωρία ἀδελφείπτος

κοπος καὶ σκληροτάτη. Ὁ φθόμος, τέκνον με, κατὰ
 ζώγει ἐαυτὸν ἔλεγχῃ ὁ Σαννάζαρος. Ὁ δὲ Ἀντιθέ-
 νης τὸν παρωνόμασεν προσφύεσάτα μὲ τῷ σκερείαν,
 ἢ ὅποια ζώγει κατ' ὀλίγον ὀλίγον καὶ δαπανᾷ τὸν
 σίδηρον. Διὰ τῆτο ὁ Πάπλιος βλέπωντας εἰς Ρώμῳ
 τὸν Μάκιον, αὐθρωπὸν φθονερώτατον, γὰ περιπατῆ
 ὄλος σκυθρωπὸς καὶ περιλυπος, εἶπε· ἢ εἰς τῆτον ἡ-
 κολέθησε κάμμία δυσυχία, ἢ εἰς ἄλλον κάμμία εὐ-
 τυχία. Ὁ δὲ Σπαρτιάτης Ἀγίς ἀκέωντας, ὅτι ἐφ-
 θονεῖτο παρ' ἄλλων, εἶπε· τόσω χειρότερον δι' αὐ-
 τὸς, ἐπειδὴ ἔχεν γὰ ὑποφέρειν διπλῷ τιμωρίαν·
 μίαν διὰ τὰ ἐδικάτων κακὰ, καὶ ἄλλω διὰ τὰ ἐδι-
 κά με ἀγαθὰ.

Ἀλλὰ διὰ γὰ ἰδῶμεν τί εἶναι ὁ φθόμος, καὶ πόσον
 ἀρέπει γὰ τὸν φοβέμεθα, εἶναι ἰκανὴ γὰ μᾶς διδά-
 ξη ἢ ποιητικὴ καὶ φιλοσοφικὴ ἅμα περιγραφή, ὅπως
 μᾶς ἔκαμψεν ὁ Οὐβίδιος εἰς τὰς Μεταμορφώσεις τ.

Ὠχρὸν ἔχει τὸ πρόσωπον, ξηρὸν, ἰχνὸν τὸ σῶμα,
 Τὸν ὀφθαλμὸν δάσροφον, τὰ δόντια περιασμύα,
 Πράσινα ἄπο τῷ χολῷ, τὸ σῆθος καὶ τὰ χεῖλη·
 Ἐσία κἀκ' αὐτὸν δέν τὸν κινεῖν, ποτέ τ' ἄν γελάει,
 Ἀπὸ μερίμνας ἀγρυπνεῖ, ὕπνον ποτέ δέν ἔχει.
 Φθίνει καὶ κατεδίεται ἀπὸ ἀγαθὰ τῶν ἄλλων.
 Δάκνει αὐτὸν, ἐν ᾧ δοκεῖ πῶς καταζώγει ἄλλους·
 Ποινὴ εἶν' εἰς τὴν λόγους πικρὰ καὶ αἰωνία (1).

A P.

(1) Pallor in ore sedet, macies in corpore toto,
 Nusquam recta acies, livent rubigine dentes,
 Pectora felle virent, lingua est suffusa veneno:
 Risus abest, nisi quem visi movere dolores,
 Nec fruitur somno vigilantibus excita curis,
 Sed videt ingratos, intabescitque videndo
 Successus hominum, carpitque et carpitur una,
 Suppliciumque suum est, - - 4

ΑΡΘΡΟΝ Β'.

Ζήλος.

Πρέπει ὁμῶς καὶ διαείλωμεν τὸν ζήλον ἀπὸ τὸν φθόνον· ἐπειδὴ ἐν ᾧ ὁ φθόνος εἶναι λύπη διὰ τὰ ἀγαθὰ καὶ τὴν ἀνύψωσιν τῶν ἄλλων, παρερχομένη εἰς ἡμᾶς ἀπὸ ἀλαζονείαν, δι' ὅτι νομίζομεν ἑαυτὸς ἀνωτέρως εἶς τὴν ἀξιοῦντα ἀπὸ ἐκείνης, ὁ ζήλος δὲ ἐναντίας εἶναι μία ζωηρὰ σπουδή καὶ ἐπιθυμία τὴν καὶ ἀυξήσωμεν τὴν ἡμετέραν ἀξιοῦντα, διὰ τὴν καὶ γίνωμεν ἴσοι μετ' ἐκείνης, ἀπὸ τῆς ὁποίας νομίζομεν ἑαυτὸς κατώτερος· καὶ διὰ τὸ ἐν ᾧ ὁ πρῶτος μισεῖ καὶ βδελύσσεται ἐκείνης, ὅπως βλέπει ἀνωτέρως ἑαυτῶν, ὁ δούτερος τὴν ἐναντίον, τὴν ἀγαπᾷ, καὶ τὴν θαυμάζει· καὶ ἐν ᾧ ἐκεῖνος παχίζει τὴν κατὰ βάλη, ἕως σπυδαίνει τὴν καὶ τὴν μιμηθῆ.

Διὰ τὸ ὅσον ἀξιοκατηγόρητος εἶναι ὁ φθόνος, τὸσον ἀξιεπαῖνος εἶναι ὁ ζήλος, μάλιστα ἐπειδὴ αὐτὸς εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καὶ τὸ πλέον ζωηρότερον καὶ ἰχυρότερον κίνησον εἰς τὰς πλέον μεγάλας πράξεις. Ἡ ἐν Μαραθῶνι νίκη τῆς Μιλτιάδου ἔκαμε τὸν Θεμιστοκλέα, ὅς τις ἦτον κατ' ἀρχὰς νέος ἀτακτος καὶ κακοήθης εἰς ἕσπον ὅπως ἀπεκληρώθη ἀπὸ τῆς πατρὸς τῆς, καὶ γὰρ μὴ ταῦτα νικητῆς τῆς Ξέρξης, καὶ σωτῆρ τῆς Ἑλλάδος. Ἐν μέσῳ τῶν μεγάλων καὶ λαμπρῶν ἀδαιγμάτων αἱ ψυχαὶ ἐρεθίζονται καὶ ἠλευκρίζονται ἕσπον τινὰ ἀμοιβαδόν, καὶ ἐκ τῆς προκύπτει ἐκεῖνα τὰ ὑψηλὰ δείγματα τῆς ἀνδρείας, τῆς γενναιότητος, τῆς ἀρετῆς, τῆς μαθήσεως, ὅπως συγκροτῶν τὴν δόξαν οὗτος ἔθνους, ἢ οὗτος αἰῶνος.

Εἶναι ἀδαιγνυμένον, ὅτι εἰς ὅλα σχεδὸν τὰ ἔθνη οἱ μεγάλοι ἄνδρες (μάλιστα εἰς τὰς ἐπιστήμας καὶ τέχνας) ἀνεβλάστησαν σχεδὸν ὅλοι εἰς τὸν αὐτὸν καιρὸν. Τοιαῦτος ὡς ὁ αἰὼν τῆς Περικλέους εἰς τὰς Ἀθή-

νας, τῷ Αὐγύστῳ εἰς τὴν Ρώμην, Λέοντος τῷ δεκάτῳ εἰς τὴν αὐτὴν Ρώμην, καὶ εἰς ἄλλην τὴν Ἰταλίαν, τῷ Φερδινάνδῳ, καὶ τῆς Ἰσαβέλλας εἰς τὴν Ἰσπανίαν, τῷ Ἰδ. Λεοδοβίκῳ εἰς τὴν Γαλλίαν, καὶ ἄλλων ποσέτων εἰς τὴν Ἀγγλίαν, εἰς τὴν Φιλανδίαν, εἰς τὴν Οὐλαῶν, εἰς τὴν Γερμανίαν, καὶ ἔτι ποσφάτως εἰς τὴν Σβεκίαν, Δανιμάρκον, καὶ Ρωσίαν. Ἡ τιμὴ ταύτης τῆς εὐφορίας τῷ μεγάλῳ ἀνδρῶν ἀποδίδεται μὴ κοινότερον εἰς τὴν ἐπίρροισιν τῷ Μακλιῶν (1), καὶ δὲ εἶναι ἀμφιβολία ὅτι συνήργησε καὶ αὐτὴ εἰς τὸ, τὸ φθασότερον ὅμως οφείλεται εἰς τὴν δύναμιν τῷ ζήλῳ. Δύω ἢ τρία λαμπρὰ παρδείγματα, ὅπως ὑφύονται ὑπεράνω τῆς τάξεως τῷ κοινῶν, καὶ ἐφέλκων εἰς ἑαυτὰ μὲ ζωνρότητα τὰ βλέμματα τῷ συμπολιτῷ καὶ συγχρόνων τες, εἶναι ἰκανὰ νὰ ἐγείρῃν ἄλλα χίλια.

Ὅποιος ἐπιθυμεῖ, λέγει ὁ Φοντενέλλης, νὰ πορχωρήσῃ μὲ εὐδοκίμησιν εἰς κάθε παρᾶγμα, πορέπει νὰ βάλῃ πορὸ ὀφθαλμῶν εὐὰ ὑψηλὸν σημεῖον τελειότητος, καὶ νὰ πορσδάζῃ ὅσω φθασότερον ἠμπορεῖ, δὲ νὰ πλησιάζῃ εἰς ἐκεῖνο· καὶ τὸ καλλίτερον μέσον εἰς τὸ εἶναι νὰ ἔχωμε πορὸ ὀφθαλμῶν εὐὰ παρδειγμα εὐδοξον, καὶ νὰ βιαζώμεθα μὲ κάθε ἐπιμέλειαν νὰ τὸ φθάσωμε, ἢ νὰ τὸ ὑπερβάλωμε (2).

Εἰς

(1) Μακλιῶναι καλεῖνται οἱ πορσατέβοντες τῷ τεχνῶν, καὶ ἐπιστημῶν. Παρονομάζονται πορὰ τῷ πεινήμῳ Μακλιῶν Ρωμαῖς, ὅς τις ἐχημάτισεν ἐν Ρώμῃ πορσάτης τῷ ἐπιστημῶν καὶ τεχνῶν, καὶ τῷ καλλιεργέντων ταύτας.

(2) Καὶ Πλέταρχος ἔλεγεν (ἐν τῷ πῶς αὐτὸς ἀδούτο ἑαυτῷ πορκόποτος ἐπ' ἀρετῇ) „ὅτι δεῖ τοῖς βαδίζουσιν ἐπὶ πορᾶ ξεις τινὰς τίθεσθαι πορὸ ὀφθαλμῶν τες ὄντες ἀγαθὸς ἢ γενη-
 „ τηλέως καὶ ἀποκείσθαι· τί δ' αὖ ἐπορᾶξε Πλάτων ἐν τῷ τῷ, τί
 „ δ' αὖ εἶπεν Ἐπαμινώνδης, ποῖος δ' αὖ ὤφθη Λυκῆργος, ἢ Ἀγη-
 „ σίλαος; οἶόν τι πορὸς ἐσοπῆα κοσμεῖταις ἑαυτὸς, ἐπὶ μετῆρ-
 „ θμίζοντας.

Εἰς τὸτο ὅμως εἶναι ἀναγκαῖον νὰ ἰξύρωμεν νὰ γινώσκωμεν ἑαυτὰς, ὅτ' νὰ μετῶμεν ἐκεῖνο, ὅτ' εἶμεθα, νὰ βλέπωμεν ἐκεῖνο, ὅτ' μᾶς λείπει, καὶ νὰ ἀνακαλύπτωμεν τὰ ἐμπόδια, ὅτ' ἤμπορῶν νὰ βραδυῶν κατ' οἰονδήποτε τρόπον τὰς προχωρήσεις μας εἰς ἐκεῖνο τὸ πρᾶγμα, ὅτ' σκοπούμεν.

Α Ρ Θ Ρ Ο Ν Γ'.

Γνώσις ἑαυτῶ.

Τὸ γνῶθι σεαυτὸν (1) ἦτον εὔα λόγῳ τὰ μεγάλα παραγγέλματα, ὅτ' ἐφαίνοντο γεγραμμένα μετὰ μέγала γράμματα ἐπάνωθεν τῆς θύρας τῆ ἐν Δελφοῖς Ναῶ. Τόσον ἀξιόλογον καὶ ὠφέλιμον ἐνόμιζον οἱ Ἑλλῆνες ταύτῳ τῷ γνῶσιν!

Κατὰ πρῶτῳ ἐπιθεώρησιν ἠθέλε φανῆ ὅτι εὔα τοῖστον ἀδάγγελμα ἔπρεπε νὰ εἶναι δὺκολώτατον εἰς ἐκπλήρωσιν· ἐπειδὴ ποῖον πρᾶγμα πρέπει νὰ εἶναι εἰς ἡμᾶς γνωστότερον ἡμῶν αὐτῶ; Ἡ πείρα ὅμως δείχνει ἱκανῶς, ὅτι τὸτο εἶναι τὸ πλέον δὺκολώτερον μάθημα, καὶ ὅτι δὲν γνωρίζομεν κανεὶα ἄλλο πρᾶγμα τόσον ὀλίγον, ὅσον τὸν ἑαυτὸν μας (2).

Τὰ δὲ αἷτια τῆτε εἶναι προηγουμένως δύο· εὔα μὲν, ὅτι ἀχολῶμεν τῷ προσοχίῳ μας πρῶτῳ πολὺ εἰς τὰ ἔξω πρᾶγματα, καὶ ἀπανιῶτατα τῷ ἐπιστρέφωμεν

(1) Ἐπὶ τῆς θύρας τῆ ἐν Δελφοῖς Ναοῦ ἰὼ γεγραμμένα τὸ, Γνῶθι σεαυτὸν, καὶ τὸ, Μηδὲν ἄγαν· τὸ πρῶτον ὁ Λαέρτιος τὸ ὑποδίδει εἰς τὸν Θαλίῳ· τὸ δεύτερον ἄλλοι μὲν εἰς τὸν αὐτὸν, ἄλλοι δὲ εἰς Βίαντα, καὶ ἄλλοι εἰς Σόλωνα, καὶ Πυθαγόραν.

(2) Ὁ Θαλῆς ἐρωτηθεὶς τί δὺκολώτατον; εἶπε· τὸ ἑλ-
λοῖς ὑποτίθεσθαι· τί δὲ δὺκολώτατον; τὸ γνῶναι ἑαυτὸν.

μῦ εἰς ἑαυτὸς (1). ἄλλο δὲ καὶ ὅταν τὴν ὀπισθόφω-
 μῦ εἰς ἑαυτὸς, ἢ φιλαυτία μας δὲν μᾶς ἀφίνει νὰ
 θεωρήσωμεν ἄλλο, εἰμὴ ἐκεῖνα ὅπῃ κολακάζον τὴν
 ἀλαζονείαν μας, καὶ μᾶς κρύπτει ὅλα ἐκεῖνα, ὅπῃ
 ἤμπορῶσαν μᾶς λόγῳ νὰ μᾶς ταπεινώσεν. Ἐπειδὴ
 πολλὰ ὀλίγοι εἶναι ἐκεῖνοι, ὅπῃ δείχνεν ὅτι ἔχον
 γνώσιν ἀκριβῆ τῆς ἐλαττωμάτων τῆς. Πόσους μάλιστα
 δὲν βλέπομεν νὰ ἐλέγχον πικρῶς εἰς ἄλλους τὰ ἐ-
 λαττώματα ἐκεῖνα, τὰ ὅποια ὀπιπολάζον εἰς τὸν
 ἑαυτὸν τῆς; Ἡ κοινὴ παροιμία τῆς χύτρας, ἢ ὅποια
 εἶπε πρὸς τὸν λέβητα (κακάβι), πῆγαινε ἐκεῖθεν
 ἄρα νὰ μὴ μὲ βάψῃς (μυτζερῶσης), φαίνεται ὅ-
 τι ἀληθεύει κάθε στιγμὴν εἰς τὴν ἀνθρώπου. Διὰ
 τὸ βλέπομεν τὴν φειδώλῃς νὰ καταφέρονται ἐναν-
 τῖον τῆς φιλαργύρων, τὴν ἀλαζονείας καὶ τῆς κενοδό-
 ξων, τὴν ἐκδικητικῆς καὶ τῆς χολερικῶν· καὶ εἶναι γε-
 λοῖον νὰ ἀκῆν τινὰς πολλάκις τὸν ἄσωτον καὶ απα-
 θῶντα νὰ διδάσκῃ περὶ οἰκονομίας, τὸν φιλόδοξον
 περὶ μετριοφροσύνης, τὸν λαίμαργον περὶ ἐγκρα-
 τείας.

Λοιπὸν ἄρα νὰ γνωρίζωμεν καλῶς ἑαυτὸς, εἶναι
 ἀναγκαῖα δύο πράγματα· ἀπάθεια, εἴτ' ἐν ἀφιλο-
 πρῶσῳπία μεγαλητέρα ἐν τῷ κείνῳ περὶ ἡμῶν αὐ-
 τῶν, καὶ ὀπισροφὴ συχνότερα, καὶ σκέψις ἀκριβεστέρα ἐ-
 πάνω εἰς τὸν ἑαυτὸν μας, ἄρα νὰ γνωρίζωμεν καλλί-
 τερα ἐκεῖνο, ὅπῃ τῶντι εἶμεθα.

Ὁ Σέξτιος ἑσυνήθισε, λέγει ὁ Σκύπας (περὶ
 ὀργῆς Βιβλ. Γ'. Κεφ. 32.) εἰς τὸ τέλος τῆς ἡμέ-
 ρας, ὅποταν ἔμνη κατ' ἑαυτὸν εἰς τὴν ἡσυχίαν
 τῆς νυκτός, νὰ ἐρωτᾷ ἑαυτὸν· ποῖον κακὸν ἰάξου-
 σες σήμερον; εἰς ποῖαν κακίαν ὑπαντιώθῃς; εἰς
 ὅποιον

(2) Ἐχομεν πάντοτε τὸ βλέμμα ἐκτὸς ἡμῶν, ἔλεγε καὶ
 Πλάταρχος (ἐν τῷ περὶ εὐθυμίας τῆς ψυχῆς).

„ ποῖον μέρος ὠφελήθης; Καὶ ποῖα ἄλλη συνήθεια
 „ καλλιτέρα (ἔπιφέρει ὁ ἴδιος) ἄπο τὸ νὰ κάμνω-
 „ μῦ τὴν ψυχὴν νὰ δίδῃ εἰς ἑαυτὴν λόγον ᾧ
 „ ἐκάσῃς ἡμέρας; Πόσον γλυκὺς, πόσον ἐλόφτερος,
 „ ἢ πόσον ἡσυχὸς ἐπιγίνεται ὁ ὕπνος, ἀφ' ἧ αὐτὴ
 „ κάμη αὐτὴν τὴν ἀναγνώρισιν ἔπος, εἰπεῖν ἢ ἀνά-
 „ κρισιν τῆ ἑαυτῆς, πότε μὴ ἐπαινεῖσα ἑαυτὴν,
 „ πότε δὲ παραινέσα, ἢ γινομένη τῷ δε τῷ ἔσπῳ
 „ κατὰσκοπὸς ἢ τιμητὴς, εἴτ' ἐν κελτῆς τῆ ἑθῶντης!
 „ Αὐτὴν τὴν ἀπειβῆ ἀνάκρισιν τὴν κάμνω (λέγει
 „ ὁ Σούεας) καὶ ἐγὼ ὁ ἴδιος καθημερέσιον εἰς ἐ-
 „ μαυτὸν. Ὅποταν σηκωθῆ τὸ φῶς, καὶ ἡσυχάσῃ
 „ ὅλα τὰ πράγματα, δεξέχω κατ' ἑμαυτὸν ὅλον τὸ
 „ ἔσπῳ τῆς παρελθούσης ἡμέρας, ἀναλέγω ὅλας
 „ τὰς λόγους μὲ, ἢ ὅλας τὰς πράξεις μὲ, δεῦν ᾧ
 „ ἔχω, μῆτε κρύπτω κάμμιαν· ἐπειδὴ ποῖον ἔχω
 „ νὰ φοβηθῶ ᾧ τῆ ἁμαρτημάτων μὲ ἀν λέγω εἰς
 „ ἑμαυτὸν· ᾧσεχε νὰ μὴ τὸ κάμης ἄλλῳ φοραῖ
 „ τῆτο· πῶρα σὲ συγχωρῶ. Εἰς αὐτὴν τὴν λογο-
 „ μαχίαν λέγω ᾧς ἑμαυτὸν· ἔλαβες μέγαν θυ-
 „ μόν, μὴ θελήσης εἰς τὸ ἐξῆς νὰ πιαθῆς μὲ τὰς
 „ ἀμαθῆς· οἱ τοῖστοι δεῦν θέλῃν νὰ μάθῃν, ἐπειδὴ
 „ δεῦν ἔμαθῃν ποτέ. Ἡ λέγῃς τὸν δεῖνα μὲ ἐλόφ-
 „ τερίαν ᾧς ποτέραν ἄπο ὅ,τι σοὶ ἔπρεπῳ, ὅθεν
 „ τὸν ἐλόφτισες χωρὶς νὰ τὸν διορθώσης· ἄπο τῆ
 „ νῦν ἢ εἰς τὸ ἐξῆς ᾧς ἀπῆρει ὄχι μόνον, ἀν εἶναι
 „ ἀληθινὸν ἐπεινο, ὅπῃ λέγεις, ἀλλὰ ἀν ὑποφέρῃ
 „ τὴν ἀλήθειαν ἐκεῖνος, ᾧς τὸν ὁποῖον ὁμιλεῖς·
 „ ὁ ἀγαθὸς ἀνθρώπος ἀγαπᾷ νὰ τὸν συμβελάδῃν·
 „ ὁ ἄθλιος, εἴτ' ἐν ἀχρεῖος μισεῖ τὴν διορθωσιν.
 „ Εἰς τὸ δεῖνα συμπόσιον τὰ κινήματα μερικῶν σὲ
 „ ἐπλήγῳσαν· εἰς τὸ ἐξῆς φεῦγε τὰ φαγοπότια·
 „ δεῦν τὸ οἶνος ἀφαερῆ κάθε χαλινόν. Εἶδες τὸν
 „ φίλον σε ἀνακακτισμῶν δι' ὅ,τι ὁ θυρωρὸς τῆ
 „ δεῖνος κελτῆ, ἢ τῆ δεῖνος πλεσίε τὸν ἐγῶνται ὁ-
 „ πίσω, ἢ συνηγανάκτιστες καὶ ἐσύ· καὶ δεῦν τί νὰ
 „ ἀγα-

„ ἀγανακτῆς μὲν εἶς σκύλον τῆς φυλακῆς; πῆγαυε
 „ μακρύτερα, καὶ γέλα. Ταχθεὶς εἰς τόπον ὄχι τὸσον
 „ εὐτιμον τῆς ἑραπέζης, ἐθύματες καὶ τὰ οἰκοδομησά-
 „ τες, καὶ τῶν συνδαιτυμόνων, καὶ τὰ προτιμηθέντος.
 „ ἀνοήτε! τί σε ὠφελεῖ ἀπὸ κατέχης τῆτον τόπον τῆς
 „ ἑραπέζης, ἢ ἐκεῖνον; ἢ ἂν πορεῖ ὁ τόπος νὰ σε κά-
 „ μη ἀγνώστερον, ἢ ἀγνώστερον; ἐκοίταξες μὲν ἄγειον
 „ βλέμμα, εἶπες, ὅπως κατηγορήσῃς τὸ πνεῦμά σου.
 „ καὶ πόσον δὲν ἔπαρετε νὰ σε μισῇ ἐσθὺν ὁ Εὐ-
 „ νιος, τὸ ὅποιον τὸ Ποίημα δὲν σοὶ ἀρέσκει; καὶ
 „ πόσας μάχας δὲν ἔπαρετε νὰ κάμη μὲν σὺ ὁ Ὀρ-
 „ τούσιος, καὶ πόσας ἔχθρας ὁ Κικέρων, ἐπειδὴ πε-
 „ ριπαῖς τὰς σίχας τες; Μὲν τῆτον τὸν ἑόπον ὁ
 „ Σοῦκας μιμνήσκων τὸ παράδειγμα τῶν Σεξτίων, ὅξε-
 „ τάζε καθ' ἑκάστῳ καὶ διώρθων ἑαυτὸν. Μίαν τοιαύτην
 „ σωήθειαν ἀποδίδει ὁ Γάμβλιχος (ἐν τῷ βίῳ Πυ-
 „ θαγόρα) καὶ εἰς τὰς Πυθαγορείους, οἱ ὅποιοι καὶ αὐ-
 „ τοὶ ποτὲ δὲν ἐσηκόνοντο ἀπὸ τῆς κλίνης χωρὶς νὰ
 „ ὀξετάσων προσητέρα τὴν ἑκαμὴν τῆς παρελθούσης ἡ-
 „ μέρας (1), σωήθεια, τῆς ὁποίας ἔπαρετε νὰ μιμῆ-
 „ ται κάθε φρόνιμος ἄνθρωπος.

Ἀλλὰ εἰς τὸ νὰ γνωρίζωμεν καλῶς ἑαυτὸς δὲν ἀρ-
 κεῖ αὐτὴ μόνη ἢ ὀξετάσις ἢ γνωμὴ εἰς τὸ τέλος τῆς
 ἡμέρας, ἢ πρὶν νὰ σηκωθῶμεν ἀπὸ τῆς κλίνης
 ἐπειδὴ ποῖος εἶναι ἐκεῖνος, ὅπως θέλει ἢ μπορέσει νὰ
 ἐρθῶμεν κατὰ λεπτῶς ὅλα ἐκεῖνα, ὅπως ἔκαμμε, ἢ
 εἶπον ἢ καὶ ἂν ἢ μπορέσῃ, πόσος καιρὸς χρειάζεται
 εἰς τῆτον; Μία καλλιτέρα σωήθεια, ἢ ὁποία ἢ μπο-
 ρεῖ νὰ σωτομύσῃ καὶ τῆς ἰδίας προειρημύου ὀξετά-
 σιν, εἶναι νὰ σρέψωμεν ἐν αὐτῇ τῷ ἀσκήματι τῆς
 ἡμέρας τῆς προσοχίῳ μας εἰς ἑαυτὸς, καὶ ὄχι μόνον
 δεῖ

(1) „ Πῆ παρέβλεψεν; τί δ' ἔρεξα; τί μοι δέον ἔχει ἐστὲν
 „ εἶναι; (Δισγ. Δαέρτ. Βίω Πυθαγ.)

Ἰσὲν γὰρ κείνωμεν ἑαυτοὺς εἰς τὰ μεγάλα πράγματα, ἀλλὰ γὰρ ἀνακείνωμεν ἀκόμι καὶ τὰ ὀψιμακρά· Ἰσὲν γὰρ τὸ ἐκεῖνος μόνος, λέγει ὁ Πλάταρχος, ἢμπορεῖ γὰρ νομιθεῖν εὐλικρινὲς φίλος τῆς ἀρετῆς, ὁ ὅποιος δὲν νομίζει κανένα ἀμάρτημα μικρόν.

Αὐτὴ ἢ εἰς ἑαυτοὺς ὀπισροφή τῆς προσοχῆς πρέπει μάλιστα γὰρ ὑποτείνεται ὄχι μόνον εἰς τὸ γὰρ δίδωμεν ἑαυτοῖς λόγον περὶ ἐκείνων ὅπῃ λέγομεν, ἢ κάμνομεν ἡμεῖς αὐτοί, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ γὰρ ἐνεδρῶμεν (ὀψαρμονδῶμεν) πῶς ἢ θελε δραπεθεῖ ἡ ψυχὴ μας, αὐτὸ δεισκόμεθα ἡμεῖς εἰς ἐκείνας τὰς ἰδίας περὶ σάσεις, εἰς τὰς ὁποίας βλέπομεν ἄλλας. Ὁ δεῖνα γὰρ τὴν δεῖνα δ' ἔραπελίαν ἐθυμώθη καὶ πολλά· ὁ δεῖνα ἄλλος μῆτε ἔδειξεν ὅτι τὴν ἢ κωσεν. Τί ἢ θέλωμεν κάμη ἀράγε ἡμεῖς, αὐτὸ δεισκόμεθα εἰς τὴν αὐτὴν περὶ σασιν; Εἰς μίαν κοινὴν δυσυχίαν ὁ δεῖνα ἐφανῆ εἰς ἄκρον περὶ λυπος, ὁ δεῖνα ἄλλος ἐσάθη τελείως ἄλυπος· ὁποῖαν προσβολὴν ἢ θελε κάμη ἀράγε αὐτὴ εἰς ἡμᾶς; Αὐτὴ ἢ συμβελη θέλει προξενήσει διπλῆν ὄφελος· εἴνα μὲν ὅτι θέλομεν ἀνακαλύψει τὰ ἐσωτερικὰ φρονήματα τῆς ψυχῆς μας· ἄλλο δὲ ὅτι θέλομεν προὐδρασκόμεθα, ὅποταν τύχη γὰρ μᾶς ἀκολυθησεν παρόμοιαι περὶ σάσεις.

Εἰς τὸ γὰρ ἀνακαλύπτωμεν ὅμως ἐκεῖνα τὰ κρύφια κινήματα τῆς ψυχῆς, εἴτ' ἐν ἐκείνας τὰς κλίσεις, ἢ ὀπισροφᾶς, καὶ ἐκεῖνα τὰ πάθη, ἢ τὰ φρονήματα, τὰ ὁποῖα μᾶς ἐκυρίωσαν ἐξ ἀπαλῆς νηπιότητος, καὶ ἔγιναν γὰρ πολυκαιρίαν ἔπος εἰπεῖν ἐκτικὰ, καὶ τὰ ὁποῖα κατασιγάζονται μὲν ἔπειτα ὑπὸ τῶν λόγων, εἶναι ὅμως σπανίον γὰρ σβεθεῖν καὶ κράτος καὶ γὰρ ἐκείνωθεν, δὲν ἢμπορεῖ πάντοτε γὰρ εἶναι ἰκανὴ μῆτε ἢ προσεχῶς εἰρημνὴ ἐσωτερικὴ συμβελη. Ὅποταν ἢ ψυχὴ ἔχη εἰδησιν, ὅτι θέλη ἐξεταθεῖ, φυλάττεται, καὶ εἰς τὰς ἐρωτήσεις μας ὑποκρίνεται πολλάκις ὄχι ἐκεῖνο, ὅπῃ ἢ θελε κάμη, ἀλλ' ἐκεῖνο, ὅπῃ ὁ λόγος τὴν ἐνθυμίζει ὅτι ἔπρεπε γὰρ κάμη. Εἰς ἀνακαλύ-

ψιν λοιπὸν τῆς ἀνωτέρω εἰρημῶν τὸ ἀσφαλέστερον μέσον εἶναι νὰ λαμβάνωμεν τὴν ψυχὴν ἐπ' αὐτοφώρῳ, τῶν ἔστιν εἰς ἐκείνας τὰς στιγμὰς, εἰς τὰς ὁποίας ἐργάζεται ὁδηγημένη ἀπὸ μόνου τῆς ἑξίν, χωρὶς νὰ ἔχη μετοχὴν ἢ ἐκ μελέτης σκέψις. Τῆτο λοιπὸν συμβαίνει προσημῶς εἰς ἄλλας περιπτώσεις, εἰς τὰ ἐνύπνια δηλαδή, εἰς τὰς ἀξιασμάς, εἴτ' ἐν ἀφαιρέσει τῆς νοῦς, ἢ εἰς τὰ παιγνίδια.

Ὅτι μὲν καὶ ἀπὸ τὰ ἴδιά τε ὀνειράτα ἡμπορεῖ τις νὰ συμπεραίνει τὴν εἰς ἀρετὴν προκοπὴν τε, ὅπου δὲ βλέπει καθ' ὕπνου ὅτι ἠδύεται εἰς αἰχρὰ, ἢ κίμνει καὶ ἀποδέχεται ἀδίκαια καὶ ἀτιμὰ πράγματα, ἀλλ' ἢ φαντασικὴ δύναμις τῆς ψυχῆς, ἀγκαλὰ ἐκτεθειμένη εἰς τὰ πάθη, ὁδηγημένη ὅμως καὶ καταλαμπόμενη ὑπὸ τῆς λόγῃ, καθησυχάζει ὡς εἰς λιμνὴν ἀχείμασον ἢ ἀπέραχον, τῆτο ἦτον ἠδὲ καὶ τῆ Ζωῶνος γνώμη, ὡς ἀναφέρει ὁ Πλάταρχος (ἐν τῇ πῶς αὐτὸς αἰδοίτο ἑαυτὸν προκόπτοντος ἐπ' ἀρετῇ)· καὶ ἐπ' αὐτῷ εἰς ταύτῃ τὴν ὑπόθεσιν ἐξέδωκε πρὸ ὀλίγου μίαν ἐξάρετον Διατριβὴν ὁ σοφὸς Ἀββᾶ Κασίνης (Congetture su i sogni dell' Ab. Cassina).

Ἐπειδὴ ὅμως εἶναι πολλοὶ, οἱ ὁποῖοι σπανιάκις ἐνθυμῶνται τὰ ὀνειράτων, καὶ ἀπὸ αὐτὰ τὰ ὀνειράτα εἶναι σπανία ἐκείνα, εἰς τὰ ὁποῖα ἔχει χώραν μία κίνησις παθῶν ζωηρῶν καὶ ἐνεργητικῶν ἔτις, ὡς νὰ ἀφίνεν εἰς τὴν μνήμην ἴχνη ξανά καὶ διαίδητα, διὰ τῆτο ἐγὼ σοχάζομαι ὅτι εἶναι ὠφελιμώτερον εἰς τὸν προκειμένον σκοπὸν νὰ κρατῶμεν λογαριασμὸν τῆς ἀξιασμάων, οἱ ὁποῖοι εἶναι, ὡς εἴρηται ἐν τῇ Μεταφυσικῇ (Τμήμ. Β'. Κεφ. Η'. Ἀρθρ. Α'.) ὀνειράτα ἐξηγόρευσε, καὶ οἱ ὁποῖοι ὄχι μόνον εἶναι συχνότεροι, ἀλλὰ σρέφονται ὡς τὰ πολλὰ καὶ πρὸ ὑποκείμενα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἀγεται ζωρύτερον ἢ ψυχὴ, καὶ εἰς τὰ ὁποῖα ἀναπτύσσει ἐλεύθερως τὰ πάθη, καὶ τὴν ἴδιαν στιγμὴν, ὅπως ἐξυπνήσει, ἔτις εἰπεῖν, ἀπὸ αὐτῆς, ἡμπορεῖ εὐκολώτερα νὰ ἀνακα-

λῆ ὅλα τὰ ἴχνη των, καὶ νὰ τὰ υποβάλλῃ εἰς ὀξέ-
ταισιν.

Εἰς ταῦτα λοιπὸν τὰ ἐνύπνια τῆς ἐξηγόρσεως πο-
σάκις δὲ συμβαίνει νὰ καταλαμβάνωμεν ἑαυτὸς ἢ
λογομαχῶντας μὲ εἴαν ἐχθρὸν, ἢ ἀντιφρονημὸς εἰς
μίαν ἀλαζονείαν, ἢ ἀμφισβητῶντας ὡς ἐ προτιμῆσεως
μὲ εἴαν ἀτίμηλον, ἢ φιλονεικῶντας μὲ εἴαν ἀντιλέ-
γοντα, ἢ ἀδουλονῶντας ὡς ἐ τινος κέρδους, ἢ λυπυμέ-
νους ὡς ἐ τινος ζημίας, ἢ ἐλπίζοντας τινὰ ἠδονὴν, ἢ
φοβουμένους τινὰ κίνδυνον, ἢ εἰς ἄλλα παρόμοια πά-
θη καὶ παραχὰς τῆς ψυχῆς, τὰ ὅποια ἠμποροῦν νὰ
μᾶς χρησιμώσων ὡς κανόνες, δεῖ νὰ γνωρίζωμεν
ποῖα πάθη ἀκαταδάμαστα ἐτι ἄπο τὸν ὀρθὸν λό-
γον, κυριώων εἰς ἡμᾶς, καὶ ἄπο ποῖα ὁρέπει προη-
γενηθῆναι νὰ φυλαττώμεθα, καὶ ποῖα μέσα ὁρέπει νὰ
μεταχειρίζωμεθα, δεῖ νὰ μὴ μᾶς κυριώων τῶν-
τι, καὶ μᾶς ἐπανέβων χωρὶς νὰ θέλωμεν.

Καὶ τὸ παιγνίδι εἶναι μία ἄπο ἐκεῖνας τὰς περι-
στάσεις, εἰς τὰς ὁποίας ἐπιδίδοται ἡ ψυχὴ ἐλόθε-
ρώτερα εἰς τὰ φυσικὰ πάθη. Διὰ τὴν θεωρῶντας τὴν
ἐναχόλησιν τῆς παιγνιδίων ὡς πρᾶγμα παιδιᾶς, δὲν
αἰχμῶεται τόσον πολλὰ ἐνώπιον ἑαυτῆς καὶ τῆς λοι-
πῶν δεῖ τὰ πάθη ἐκεῖνα, ὅπῃ ἐπανίστανται κατ' αὐ-
τὸν τὸν καιρὸν, καὶ δεῖ τὸτο ἀφίνει πλέον ἐλόθερον
τὸν χαλιῶν εἰς αὐτά. Ὅθεν ἐπειδὴ τὸ παιγνίδι
θεωρεῖται ὡς ἐ τῆς λοιπῶν ὡς ὡς ἴσασιν ἐπιτηδεῖα
δεῖ νὰ γνωριθῆ ὁ φυσικὸς χαρακτήρ, καὶ τὰ κυριώον-
τα πάθη εἰς τὰς νέες, ἠμπορεῖ λοιπὸν καθ' εἴας νὰ
μεταχειριθῆ δὲκαίρως ταύτων τῶν ὡς ἴσασιν καὶ δεῖ
νὰ γνωρίσῃ τὸν ἑαυτόν τε.

Ἡ ἀκολία τῶ θυμῶ εἰς τὸ παιγνίδι ἐναντίον εἰς
τὰς ἀντιπάλους, ἢ ἐναντίον εἰς τὰς συντρόφους, ὅπῃ
σφάλλων, ἢ ἐναντίον εἰς τῶν τύχων, δείχνει τῶ
χολεεικῶν κρᾶσιν, ὅτι δὲν εἶναι ἀκόμη καλῶς δαμα-
σμένη ὑπὸ τῶ λόγῳ. Ἡ πλεονεξία τῶ κέρδους, καὶ ἡ
ἐντεῦθεν ὑπερβολικὴ δυσἀρέσκεια δεῖ τῶν ζημίας,

ἢ ἀγανάκτησις διὰ τὰ μικρὰ παιγνίδια, τῶν ὁποίων τὸ κέρδος εἶναι ὀλίγον, καὶ ἡ σφοδρὰ ἐπιθυμία διὰ τὰ μεγάλα παιγνίδια, ἐν οἷς τὸ κέρδος εἶναι μεγαλύτερον, δείχνει τὸ κεκρυμμένον σπέρμα τῆς φιλαργυρίας. Ἡ ἐπίδειξις μίας μεγάλης ἐπιτηδειότητος καὶ ἐμπειρίας εἰς τὸ παιγνίδι, καὶ ἡ ἐκ ταύτης δύκολία εἰς τὸ νὰ ἐλέγχη τὰ σφάλματα τῶν ἄλλων, ἡ ἐπιμονὴ εἰς τὸ νὰ διαφουδωνθῆ τὰ ἔδικά τε, ἡ καύχησις εἰς κάθε καλῶν ἀπόβασιν τῶν παιγνιδίων, ὁ ᾠδύγελως, ἡ ἡ καταφρόνησις, ἡ ἡ ἀλαζονικὴ συμπάθεια διὰ τὰς ἄλλας, αὐτὰ ὅλα εἶναι φανερά δείγματα κροδοξίας καὶ ἀλαζονείας. Αὐτὸς ὁ ὑπερβολικὸς ἔρως τῶν παιγνιδίων εἶναι δείγμα ὑπερβολικῆς φιληδονίας· αὐτὸ τῆτο ῥιπτεὸν καὶ ᾠδύ τῶν λοιπῶν παθῶν.

Καὶ ἐπειδὴ αὐτὰ τὰ πάθη, ὅπῃ εἰς τὸ παιγνίδι λαμβάνον δρόμον ἐλδύθερον, κραταιώμενα ἀπὸ τῶν ἔξιν ἡμποροῦν πολλὰ εὐκόλῃ νὰ ἔμβουν ἐν μέρει καὶ εἰς ἀπεδαιωτέρας πράξεις, διὰ τῆτο ὁ φρόνιμος ἀνθρώπος γνωρίζωντάς τα θέλει φροντίσει νὰ τὰ κατὰνάζη, καὶ νὰ τὰ πολεμῆ εἰς τὸ ἴδιον παιγνίδι, διὰ νὰ ἔχων ὀλιγωτέραν ἰσχυρὴ εἰς τὰ ἀπεδαιωτέρα πράγματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Μελαγχολία, Εὐθυμία, Εὐδαιμομία.

ΑΡΘΡΟΝ Α'.

Μελαγχολία.

Οσον συωεργεῖ εἰς τὸ εὖ εἶναι, καὶ τὴν εὐδαιμονίαν τῶν ἀνθρώπων μία κράσις εὐθυμος καὶ χαροποιά, ἄλλο τόσον ἀντίσταται μία κατηφής καὶ μελαγχολική. Ὁ σκυθρωπὸς ἀνθρώπος ᾠδύφερεται, λέγει ὁ Π. Elem. di Filos. T. IV. Ο Στελ-